

Ascendere historiam

Zbornik u čast Milana Kruheka

Biblioteka Hrvatska povjesnica – Zbornici radova

Nakladnik

Hrvatski institut za povijest
10000 Zagreb, Opatička 10
Telefon: +385-1-4851-721
Faks: +385-1-4851-721
Elektronska pošta: institut@isp.hr
<http://www.isp.hr>

Za nakladnika

Jasna Turkalj

Urednici

Marija Karbić
Hrvoje Kekez
Ana Novak
Zorislav Horvat

Recenzenti

Damir Matanović
Ivana Horbec

Lektura

Gordana Malnar

Prijevod sažetaka na engleski

Hrvoje Kekez

Grafičko oblikovanje

Marija Korotaj

Tisak

Intergrafika TTŽ d.o.o., Bistranska 19, Zagreb

Naklada

300 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 895119

ISBN 978-953-7840-38-9

Ni jedan dio ovoga zbornika radova ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez pisanog dopuštenja nakladnika.

Nakladnik i urednici Zbornika ne odgovaraju za navode i gledišta iznesena u pojedinim priložima.

Zahvaljujemo Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske na novčanoj potpori.

Ascendere historiam

Zbornik u čast Milana Kruheka

Priredili:
Marija Karbić, Hrvoje Kekez, Ana Novak i Zorislav Horvat

Hrvatski institut za povijest
Zagreb, 2014.

Ivan Botica – Tomislav Galović

*Codex Corbaviensis*¹

Rad želi potaknuti razmišljanja, a možda i realizaciju regionalnoga (tzv. tematskoga) zbornika diplomatskoga i srodnoga gradiva o srednjovjekovnoj Krbavi. Krbava je u srednjem vijeku bila zasebna cjelina koja je imala znatno širi geografski i kulturno-politički opseg od ove današnje. Tri je stoljeća bila sjedište Krbavske biskupije i najveće crkveno središte zavelebitskih krajeva. Bila je ishodište knezova Kurjakovića Krbavskih, ubrajanih među najmoćnije i najvažnije velikaše hrvatskoga srednjovjekovlja. Krbavska biskupija i knezovi Krbavski dostatan su razlog za pomišljanje o sastavljanju zbornika diplomatskoga i srodnoga gradiva koji bi se mogao nazvati *Codex Corbaviensis*.

Ključne riječi: *Codex Corbaviensis*, srednjovjekovna Krbava, Krbavska biskupija, knezovi Kurjakovići Krbavski, egdotika

Uvod

Cilj je ovoga rada potaknuti razmišljanja i najzad izradu regionalnoga (tzv. tematskoga) zbornika diplomatskoga i srodnoga gradiva o srednjovjekovnoj Krbavi. Poticaje takvu zborniku svojevremeno su davali prof. dr. sc. Mirjana Matijević Sokol i osobito dr. sc. Damir Karbić, s kojim je prikupljeno pet povećih registratora objavljenih i neobjavljenih povijesnih vrela o knezovima Kurjakovićima Krbavskim i srednjovjekovnoj Krbavi.

Krbava je u srednjem vijeku bila zasebna cjelina sa znatno širim geografskim i kulturno-političkim dosegom od ove današnje. Tri je stoljeća bila sjedište Krbavske biskupije.² Da je bila najveće crkveno središte kopnenih krajeva iza Velebita dostatno već temeljima svjedoče nedavno otkrivena krbavska katedrala sv. Jakova Starijega

¹ Rad se temelji na istoimenom referatu koji su autori održali 15. rujna 2011. na okruglom stolu *Krbava i Udbina: baština, istraživanja, perspektive* u dvorani Crkve hrvatskih mučenika na Udbini. Okrugli su stol organizirali Područni centar Instituta društvenih znanosti "Ivo Pilar" u Gospiću i Hrvatski institut za povijest u Zagrebu.

² Mile BOGOVIĆ, "Pomicanje središta Krbavske biskupije od Mateja Marute do Šimuna Kožičića Benje", u: Mile Bogović (ur.), *Krbavska biskupija u srednjem vijeku* (Rijeka – Zagreb: Visoka bogoslovna škola u Rijeci – Kršćanska sadašnjost, 1988), 41-82; Mile BOGOVIĆ, "Crkveno ustrojstvo Like i Krbave u srednjem vijeku", u: Dragutin Pavličević (ur.), *Krbavska bitka i njezine posljedice* (Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, 1997), 79-95; Mile BOGOVIĆ, "Povijest biskupija Senjske i Modruške ili Krbavske", *Fontes – izvori za hrvatsku povijest* 7 (2001), 21-112.

i biskupski dvor na Udbini.³ Bila je također ishodište važnih i moćnih knezova Kurjakovića Krbavskih, koji su preko dva stoljeća bili među najmoćnijim i najvažnijim velikaškim rodovima hrvatskoga srednjovjekovlja.⁴ Stoga bi već Krbavska biskupija i knezovi Krbavski mogli biti dovoljan razlog za pomišljanje o sastavljanju zbornika diplomatskoga i srodnoga gradiva koji bi se mogao nazvati *Codex Corbaviensis*. No, pitanje je bi li bio izvediv.

Naime, nisu se sačuvale pismohrane ni Krbavske biskupije ni knezova Kurjakovića Krbavskih. Biskupska je pismohrana izgorjela prije dvjestotinjak godina u Senju,⁵ a velikaška je nakon smrti Ivana Karlovića stradala u Zagrebu.⁶ Arhivi pak za sebe vole reći da su memorija jednoga društva, države ili naroda.⁷ Ipak, do pisanih se vrela o srednjovjekovnoj Krbavi, njezinim rodovima i Crkvi može doći "iz druge ruke", preko mnogih institucionalnih adresa po Hrvatskoj, Mađarskoj, Italiji, Vatikanu, Austriji, Slovačkoj i Sloveniji.

Za *Codex Corbaviensis* nezaobilazne su sljedeće institucije u kojima se čuvaju neobjavljena i objavljena povijesna vrela vezana za krbavsko srednjovjekovlje: Hrvatski državni arhiv u Zagrebu, Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Državni arhiv u Zadru, Biskupski i Kaptolski arhiv u Senju, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Znanstvena knjižnica u Zadru te Mađarski državni arhiv (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára),⁸

³ Prije hrvatske samostalnosti zanimanje za srednjovjekovnu Krbavu, poglavito za položaj njezine katedrale, najviše su pokazivali svećar ovoga zbornika povjesničar Milan Kruhek, preuzvišeni otac biskup Mile Bogović i povjesničar umjetnosti Zorislav Horvat. Nakon Domovinskoga rata, a na tragu njihovih objavljenih rezultata iz 1988., intenzivirala su se arheološka istraživanja lokaliteta srednjovjekovne Krbave i Udbine pod vodstvom Radomira Jurića iz Arheološkoga muzeja u Zadru i Tatjane Kolak iz Muzeja Like u Gospiću. Usp. BOGOVIĆ, "Pomicanje središta Krbavske biskupije", 41-82; Milan KRUHEK – Zorislav HORVAT, "Sakralna arhitektura na području Krbavsko-modruške biskupije", u: Bogović (ur.), *Krbavska biskupija*, 187-233; Radomir JURIC, "Katedrala sv. Jakova u Krbavi (Udbina)", *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva* 33/3 (2001), 127-131; Radomir JURIC, "Arheološka istraživanja u Udbini (1996.-2003.)", *Riječki teološki časopis* 12/1 (2004), 19-33; Radomir JURIC – Tatjana KOLAK, "Novija arheološka istraživanja na području Like", *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva* 39/3 (2007), 90-97; Milan KRUHEK – Zorislav HORVAT, "Srednjovjekovne hrvatske župe Lika i Krbava (Stari gradovi Krbave)", u: Željko Holjevac (ur.), *Identitet Like: korijeni i razvitak 1* (Zagreb – Gospić: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Gospić, 2009), 239-293; Tatjana KOLAK, *Arheološka sakralna baština srednjovjekovne Krbave*, doktorska disertacija (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2011).

⁴ Ivan BOTICA, *Krbavski knezovi u srednjem vijeku*, doktorska disertacija (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2011).

⁵ BOTICA, *Krbavski knezovi*, 242.

⁶ BOTICA, *Krbavski knezovi*, 292-293.

⁷ Živana HEĐBELL, "Privatno arhivsko gradivo", *Arhivski vjesnik* 44 (2001), 100.

⁸ U Mađarskoj su, osim Mađarskoga državnoga arhiva, u kojem se barem u kopiji nalazi glavnina mađarskih diplomatskih vrela, važni sljedeći arhivi i knjižnice po tome što su knezovi Krbavski na njihovu teritoriju ostavljali svoje tragove: Arhiv Katedralnoga kaptola u Ostrogonu (Esztergomi Főkáptalani Levéltár), Arhiv Đursko-mošonsko-šopronske županije u Šopronu (Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára), Arhiv Heveške županije u Egeru (Heves Megyei Levéltár), Knjižnica Mađarske akademije znanosti (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára), Nacionalna knjižnica u Budimpešti (Országos Széchényi Könyvtár), Arhiv primasa Mađarske u Ostrogonu (Prímási Levéltár Esztergom), Arhiv Željezne županije u Sambotelu (Vas Megyei Levéltár), Arhiv Vesprimske županije u Vesprimu (Veszprém Megyei Levéltára), Nadbiskupski i Katedralni kaptolski arhiv u Vesprimu (Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár) te Arhiv Zalske županije u Jegerseku (Zala Megyei Levéltára).

Državni arhiv u Veneciji (Archivio di Stato di Venezia) i Tajni vatikanski arhiv (Archivio Segreto Vaticano). Ponešto se povijesnoga gradiva nalazi još u Odjelu Ratnoga arhiva (Kriegsarchiv) Austrijskoga državnog arhiva u Beču (Österreichisches Staatsarchiv) te u Arhivu Republike Slovenije u Ljubljani (Arhiv Republike Slovenije v Ljubljani).

Hrvatska historiografija i publiciranje diplomatskoga gradiva

Hrvatska historiografija ima dugu i bogatu tradiciju u objavljivanju ne samo arhivskoga nego i diplomatskoga gradiva iz kojeg nastaje naša slika srednjovjekovne povijesti. Dovoljno je spomenuti da je već u 17. stoljeću Ivan Lučić Lucius prikupljao, obrađivao i objavljavao arhivsko, napose diplomatsko gradivo. Bio je jedan od prvih naših povjesničara koji pomoću određenih teorijskih i praktičnih vještina znaju sadržajno i vrsno objaviti različito arhivsko gradivo.⁹ To područje ulazi u egdotiku, granu pomoćnih povijesnih znanosti koja se bavi teorijom i praksom izdavanja povijesnih izvora. Utemeljena je na višestoljetnoj praktičnoj osnovi objave diplomatskih i narativnih vrela¹⁰ po strogo određenim pravilima radi približavanja, koliko god je moguće, izvornomu obliku.¹¹ Neka pak egdotička rješenja pomažu u objavljivanju epigrafičkih vrela. Sve u svemu, usuđujemo se reći da se *Codex Corbaviensis* počeo stvarati već u Lučićevu *De regno Dalmatiae et Croatiae libri sex* i drugim njegovim djelima. Kritičkim je pristupom donio i spomenuo brojna vrela srednjovjekovne Krbave, Krbavske biskupije, krbavskih rodova, knezova Krbavskih. Objavio je k tomu tri rodoslovna koljena knezova Krbavskih (*Comites Corbavie de genere Gussich*),¹² a u rukopisima je nacrtao i njihov grb.¹³

Objava arhivskoga gradiva od nacionalne važnosti najvećim je dijelom uvjetovana razvitkom vlastite historiografije i doznačenim sredstvima za istraživanja i samu objavu. U hrvatskom okružju među prvima su s time počeli govornici njemačkoga jezika

⁹ Miroslav KURELAC, *Ivan Lučić Lucius – otac hrvatske historiografije* (Zagreb: Školska knjiga, 1994).

¹⁰ Jakov STIPIŠIĆ, "Egdotika diplomatskih izvora u prošlosti i danas", *Arhivski vjesnik* XV/15 (1972), 85-125. Od 2004. izlazi i specijalizirani časopis *Ecdotica* u izdanju Dipartimento di Filologia Classica e Italianistica di Università di Bologna, Centro para la Edición de los Clásicos Españoles en Madrid i Fondazione Cassa di Risparmio in Bologna (vidi <<http://ecdotica.org>>). Usp. i korisnu bibliografiju (iako prvotno kodikološku) u knjizi Marilena MANIACI, *Archeologia del manoscritto. Metodi, problemi, bibliografia recente*, con contributi di Carlo Federici e di Ezio Ornato (Roma: Viella, 2005).

¹¹ R. B. C. HUYGENS, *Ars edendi. A practical introduction to editing medieval Latin texts* (Turnhout: Brepols, 2000). Usp. i Stjepan ANTOLJAK, *Pomoćne istorijske nauke* (Kraljevo: Istorijski arhiv Kraljevo, 1971), 186-189 / "Publikovanje arhivske građe"; Radovan SAMARDŽIĆ, "Metodi priređivanja publikacija arhivske građe", *Arhivski pregled* 5/1 (1969), 54-62; Miloš MILOŠEVIĆ, "Objavljivanje arhivske građe", *Arhivist* 20/1-2 (1970), 3-18; Ivan FILIPOVIĆ, "Načela naučno-kritičkog objavljivanja arhivskih dokumenata", *Arhivski vjesnik* XV/15 (1972), 127-211; Miloš MILOŠEVIĆ, "Objavljivanje arhivske građe", u: Bernard Stulli (ur.), *Priručnik iz arhivstike* (Zagreb: Savez društava arhivskih radnika Jugoslavije – Arhiv Hrvatske, 1977), 240-258; Miloš MILOŠEVIĆ, "Načela izdavanja arhivske građe", *Arhivist* 32/1-2 (1982), 225-257; Darja MIHELIĆ, "Razmislek o objavljivanju starijih arhivskih spisov", *Zgodovinski časopis* 40/1-2 (1986), 117-140.

¹² Ioannis LVCII DALMATINI, *De regno Dalmatiae et Croatiae libri sex* (Amstelaeami: Apud Ioannem Blaeu, 1666), IX.

¹³ KURELAC, *Ivan Lučić Lucius*, 63.

(Nijemci, Austrijanci i Švicarci), u kojih od 1819. traje veliki i dan-danas aktivni projekt *Monumenta Germaniae Historica* (MGH).¹⁴ Vrela i spoznaje iz svojega srednjovjekovlja oni objavljuju u sedam velikih serija:¹⁵ *Scriptores*,¹⁶ *Leges*,¹⁷ *Diplomata*,¹⁸ *Epistolae*,¹⁹ *Antiquitates*,²⁰ *Weitere Reihen*,²¹ *Zeitschriften*.²² Uz njemačka, hrvatskoj su egdotici bila uzorom mađarska i vatikanska izdanja koja su tiskana prije ili tijekom izlaženja prvih izdanja hrvatskoga diplomatičkog gradiva: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis* (1829. – 1844.) Györgya Fejéra u 38 svezaka, *Codex diplomaticus Arpadianus continuatus* (1860. – 1874.) Gusztáva Wenzela u 12 svezaka te *Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia* (1863.) i *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia* (1859. – 1860.) Augusta Theinera u dva sveska.

Usuđujemo se reći da su mađarski povjesničari i arhivisti najpoticajnije djelovali na razvoj hrvatske medievistike i egdotike. Dovoljno je reći da je Mađarski državni arhiv 1874., odmah nakon preseljenja iz Bratislave u Budimpeštu,²³ započeo s izdvajanjem srednjovjekovnih dokumenata, najprije iz svoje stare zbirke Mohács Elótti Gyűjtemény, a potom i iz drugih arhiva, knjižnica, fondova i zbirki, dodjeljujući svim dokumentima po

¹⁴ U sam projekt, koji se vodi pri institutu Monumenta Germaniae Historica, uključene su gotovo sve relevantne institucije njemačkoga govornog područja, počevši od Berlina, Düsseldorfa, Göttingena, Heidelberga, Leipziga, Mainza, Münchena, preko Beča do Fribourga i Züricha. Monumenta Germaniae Historica ima godišnji proračun od 1,4 milijuna eura ("Allgemeines", <<http://www.mgh.de/das-institut/das-institut-allgemeines/>> /pristupljeno: 20. XII. 2012./).

¹⁵ "Publikationen", <<http://www.mgh.de/publikationen/publikationen-allgemeines/>> (pristupljeno: 20. XII. 2012.).

¹⁶ *Auctores antiquissimi, Scriptores rerum Merovingicarum, Scriptores rerum Langobardicarum et Italicarum, Gesta pontificum Romanorum, Scriptores (in Folio), Scriptores rerum Germanicarum (Nova series), Scriptores rerum Germanicarum in usum scholarum separatim editi, Deutsche Chroniken, Libelli de lite imperatorum et pontificum saeculis XI. et XII. conscripti* te *Staatsschriften des späteren Mittelalters*.

¹⁷ *Leges (in Folio), Leges nationum Germanicarum, Capitularia regum Francorum, Capitularia regum Francorum (Nova series), Concilia, Capitula episcoporum, Ordines de celebrando concilio, Constitutiones et acta publica imperatorum et regum, Formulae Merovingici et Karolini aevi, Fontes iuris Germanici antiqui (Nova series) te Fontes iuris Germanici antiqui in usum scholarum separatim editi*.

¹⁸ *Diplomata (in Folio), Die Urkunden der Merowinger, Die Urkunden der arnulfingischen Hausmeier, Die Urkunden der Karolinger, Die Urkunden der burgundischen Rudolfinger, Die Urkunden der deutschen Karolinger, Die Urkunden der deutschen Könige und Kaiser, Laienfürsten- und Dynastenerkunden der Kaiserzeit* te *Die Urkunden der Lateinischen Könige von Jerusalem*.

¹⁹ *Epistolae (in Quart), Die Briefe der deutschen Kaiserzeit, Briefe des späteren Mittelalters, Epistolae saeculi XIII e regestis pontificum Romanorum selectae* te *Epistolae selectae*.

²⁰ *Poetae Latini medii aevi, Necrologia Germaniae, Libri memoriales* te *Libri memoriales et Necrologia (Nova series)*.

²¹ *Quellen zur Geistesgeschichte des Mittelalters, Deutsches Mittelalter. Kritische Studentexte, Hebräische Texte aus dem mittelalterlichen Deutschland, Indices, Hilfsmittel, Schriften der Monumenta Germaniae Historica, Studien und Texte, Die Monumenta Germaniae Historica auf CD-ROM (eMGH) te Zur Geschichte der Monumenta Germaniae Historica*.

²² *Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde, Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde, Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters* i *Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters*.

²³ "Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára", <http://archivportal.hu/id-595-magyar_nemzeti_leveltar_orszagos_levelta.html> (pristupljeno: 20. XII. 2012.).

redu zaprimanja jedinstveni DL broj (*Diplomatikai Levéltár*).²⁴ Do listopada 2009., otkada su njihovi srednjovjekovni dokumenti u cijelosti ili barem u regestu mrežno dostupni na *e-Archivum*, prikupljeno je 108 362 dokumenta.²⁵ Još prije Drugoga svjetskog rata Mađari su započeli s mikrofilmiranjem svojih srednjovjekovnih dokumenata.²⁶ Krajem 19. i početkom 20. stoljeća, u doba najintenzivnijega rada na hrvatskom diplomatskom gradivu, mađarska je medievistika imala na raspolaganju 30-ak naslova i preko stotinu svezaka raznovrsnoga diplomatskog gradiva.²⁷ Objavljeno je pak gradivo neupitno

²⁴ "Diplomatikai Levéltár (Mohács Előtti Gyűjtemény). Szekció: Évkör és terjedelem: 1109–1526", <http://mnl.gov.hu/bal_menusor/hasznalat/kutatas/iratanyag_leirasa/diplomatikai_leveltar_mohacs_elotti_gyujtemeny.html> (pristupljeno: 20. XII. 2012.).

²⁵ "Diplomatikai Levéltár (Mohács Előtti Gyűjtemény)".

²⁶ Boris SULJAGIĆ, "45. savjetovanje Hrvatskog arhivističkog društva: Arhivska služba u informacijskom okružju", *Arhivski vjesnik* 55 (2012), 283.

²⁷ Donosimo najvažnije naslove abecednim redom po prezimenu urednika koje su hrvatski priređivači srednjovjekovnih vrela s kraja 19. i početkom 20. stoljeća mogli imati na raspolaganju: Samu BARABÁS (ur.), *A római szent birodalmi gróf széki Teleki család oklevéltára* 1-2 (Budimpešta: Az Athenaeum R. Társulat Könyvnyomdája, 1895); László BÁRTFAI SZABÓ (ur.), *A Hunt-Paznan nemzetségbeli Forgách család története* (Ostrogon: Buzárovits Ny., 1910); Árpád BOSSÁNYI (ur.), *Regesta supplicationum. A pápai kérvénykönyvek magyar vonatkozású adatai 1342–1394*. 1-2 (Budimpešta, 1916. i 1918.); László ERDÉLYI i dr. (ur.), *A pannonhalmi Szent-Benedek-rend története. A magyar kereszténység, királyság és bencés-rend Főnmállásának kilencszázados emlékére kiadja a Pannonhalmi Szent-Benedek-Rend* 1-12 (Budimpešta: Stephaneum Nyomda R. T., 1902–1916); János ESZTERHÁZY (ur.), *Az Eszterházy család és oldalágainak leírásához tartozó oklevéltár* (Budimpešta: Athenaeum, 1901); Vilmos FRANKÓI (ur.), *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia ... Vatikáni magyar okirattár* I/1-4 (Budimpešta, 1885–1891); Vilmos FRANKÓI (ur.), *Monumenta romana episcopatus Wesprimiensis. Veszprémi püspökség római oklevéltára*. 1103–1526. 1-4 (Budimpešta: Jozsef Lukcsics, 1896–1907); Kálmán GÉRESI (ur.), *Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károlyi. A nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltára* 1-5 (Budimpešta: Kocsi Sándornál [1], Kocsi Sándor Utóda Könyvnyomdája [2], Franklin-Társulat Könyvnyomdája [3, 4, 5], 1882–1897); Béla IVÁNYI (ur.), *Bártfa szabad királyi város levéltára 1319–1526*. 1 (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1910); Ernő KAMMERER (ur.), *Pécs nemzetség Apponyi ágának az Apponyi grófok családi levéltárában irizett oklevelei*. 1241–1526 1 (Budimpešta: Franklin-Társulat, 1906); Nándor KNAUZ (ur.), *Monumenta ecclesiae strigoniensis... 919–1321*. 1-2 (Ostrogon: Ae. Horák, 1874); Ferencz KUBINYI (ur.), *Codex diplomaticus Arpadianus. Árpádkori oklevelek*. 1095–1301. (Pešta: [s.n.], 1867); János MIHÁLYI (ur.), *Máramarosi diplomák a XIV. és XV. századból* (Siget: Mayer és Berger, 1900); Gyula NAGY (ur.), *A nagymihályi és sztárai gróf Sztáray család oklevéltára*. 1234–1396. és 1397–1457. 1-2 (Budimpešta: Gróf Sztáray Antal, 1887. i 1889.); Imre NAGY (ur.), *Sopron vármegye története. Oklevéltár* 1-2 (Sopron: Nyomatott Litifass Károly Könyvnyomdájában, 1889. i 1891.); Imre NAGY – Dezső VÉGHÉLY – Gyula NAGY (ur.), *Zala vármegye története. Oklevéltár*. 1024–1363. és 1364–1498. 1-2 (Budimpešta: Zala vármegye közönsége, 1886. i 1890.); Imre NAGY – Gyula NAGY (ur.), *Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis. Anjoukori Okmánytár* 1-7 (Budimpešta: A Magyar tudományos akadémia könyvkiadó-hivatal, 1878–1920); Imre NAGY – Dezső VÉGHÉLY – Erno KAMMERER – Pál LUKCSICS (ur.), *Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeo. A zichi és vásonkeoi gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára* 1-12 (Pešta [Budimpešta]: Magyar Történelmi Társulat, 1871–1931); Frigyes PESTY (ur.), *Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez*. 1183–1430. 1 (Bratislava: Eder István, 1896); Béla RADVÁNSZKY – Levente ZÁVODSZKY (ur.), *A Héderováry család oklevéltára* 1-2 (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1909. i 1922.); Károly SZABÓ – Lajos SZÁDECZKY (ur.), *Székely oklevéltár* 1-6 [8] (Kaloča: Demjén László bizománya [1], Demjén Imre egyetemi könyvtár bizománya [2], Nyomatott Fejér Vilmosnál az Ev. Ref. Kollegium Könyv- és Könyomdájában [3], Ajtai K. Albert Könyvnyomdája [4, 5, 6], 1872–1897); Lajos THALLÓCZY – Samu BARABÁS (ur.), *Codex diplomaticus comitum de Blagay. A Blagay-család oklevéltára* (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1897); Lajos THALLÓCZY – Samu BARABÁS (ur.), *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus. A Frangepán család oklevéltára*. 1-2 (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1910. i 1913.); Lajos THALLÓCZY – Sándor HORVÁTH (ur.), *Codex diplomaticus partium regno Hungariae adnexarum (Comitatum Dubicza, Orbász et Szana). Alsó-Szlavóniai okmánytár*

utjecalo ne samo na priređivače hrvatskoga diplomatskog gradiva nego i na razvoj cjelokupne hrvatske historiografije.²⁸ Osim toga, od 70 članova roda Kurjakovića Krbavskih više je od trećine njih umrlo na sjeveru (u Slavoniji i Ugarskoj).²⁹ Stoga je očekivano da pri rekonstruiranju njihova obiteljskoga arhiva, koji je stradao ili u posljednjim godinama života Ivana Karlovića ili pak ubrzo nakon njegove smrti, većina sačuvanih pisanih tragova i spomena o knezovima Krbavskim i samoj Krbavi dolazi ne samo "sa strane" nego i iz vrela sa sjevera.

Znanstveno istraživanje, sabiranje, izdavanje i tumačenje hrvatskih povijesnih vrela i gradiva uglavnom se razvijalo pod pokroviteljstvom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (danas HAZU), krovne znanstvene institucije u Hrvata, pokretanjem Akademijine zbirke *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* (1868.) i časopisa *Starine* (1869.).³⁰ Povjesničarima i povijesnim zavodima u Akademiji institucionalni je okvir, ali i najvažniji zadatak, kritičko izdavanje povijesnih vrela.³¹ U zbirci *Monumenta* izlazila su opsežnija vrela i skupine vrela, a u časopis *Starine* ulazila su manja povijesna vrela i povijesno gradivo koje se odnosilo na pojedinačne teme.

U zbirci *Monumenta* najprije je tiskano deset svezaka *Listina o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, osam svezaka *Commissiones et relationes Venetae*, pet svezaka *Monumenta Ragusina* i *Spomenici Hrvatske krajine*. Istodobno je izišlo kritičko izdanje najstarijih hrvatskih isprava *Documenta historiae Croatiae periodum antiquam illustrantia*. Tijekom 20. stoljeća zbirka *Monumenta* obogaćena je novim naslovima u brojnim svescima *Acta comitialia Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, *Monumenta Habsburgica*, *Monumenta Traguriensia*, *Monumenta Catarensia*, *Monumenta historica Ragusina*, *Monumenta Spalatensia* itd. Od spomenutih izdanja najviše je isprava koje se tiču srednjovjekovne Krbave i njezinih ljudi u *Listinama* jer su Krbava i njezini ljudi tijekom 14. i 15. stoljeća bili u aktivnom doticaju s mletačkim uzmorjem.

U Akademijinoj zbirci *Monumenta historico-iuridica Slavorum meridionalium – Pravno-povijesni spomenici južnih Slavena* (1877.) izlaze srednjovjekovni statuti pisani latinskim

(*Dubicza, Orbász és Szana vármegyék*). 1244–1718. (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1912); Elemér VARJÚ – Béla IVÁNYI (ur.), *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy család történetéhez* 1-2 (Budimpešta: Hornyánszky Ny., 1908. i 1928.); Dezső VÉGHETY – Károly RÁTH – Imre NAGY i dr. (ur.), *Codex diplomaticus patrius. Hazai Okmánytár* 1-8 (Győr: Sauerwein Géza betűivel, 1865–1891); Gusztáv WENZEL (ur.), *Acta exera Andegavensia. Magyar diplomáciai emlékek az Anjou-korból*. 1-3 (Budimpešta: Magyar Tudományos Akadémia, 1874–1876); Gusztáv WENZEL (ur.), *Stibor vajda. Életrajzi tanulmány* (Budimpešta: Eggenberger-Féle Akad. Könyvkereskedés, 1874).

²⁸ Iscrpan popis gradiva objavljenog do 1980. vidi u: Jakov STIPIŠIĆ, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratice* (Zagreb: Školska knjiga, 1991), 143-149.

²⁹ BOTICA, *Krbavski knezovi*, 211.

³⁰ "Razred za društvene znanosti. Povijesne znanosti", u: Franjo Šanjek (ur.), *150. godina Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1861.–2011.* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011), 53.

³¹ Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, "Izdavanje povijesnih izvora", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 17 (1999), 181. Okvirni popis izdanja vidi u priručniku: Zrinka NIKOLIĆ JAKUS, *Uvod u studij povijesti. Historiografski praktikum* (Zagreb: Leykam international, 2008), 101-112.

i hrvatskim jezikom na latinici i glagoljici. U ovoj su zbirci tiskani i *Hrvatski urbari – Urbaria lingua Croata conscripta* (1894.), koji su relevantni za krbavsku povijest.

Središnje pak mjesto među vrelima o srednjovjekovnoj Krbavi, Krbavskoj biskupiji i krbavskim rodovima pripada, dakako, višesvezačnomu zborniku *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*.³² Riječ je o najvažnijoj zbirci vrela za hrvatsku srednjovjekovnu povijest i najvećemu Akademijinu historiografskomu projektu.³³ U njoj je neselektivno i kronološki objavljeno oko 7000 isprava koje su najrelevantnije hrvatske javne i privatne isprave do kraja 14. stoljeća. Akademija je objavljivanjem isprava dokazivala povijesni subjektivitet hrvatskoga naroda.³⁴ *Diplomatički zbornik* do sada je izišao u 18 svezaka (1904. – 1990.) s još dva od pet predviđenih *Dodataka* (1998. i 2002.). Budući da je *spiritus movens* čitavoga projekta bio Tadija Smičiklas, koji je uredio većinu svezaka,³⁵ zbornik se neslužbeno naziva *Smičiklasov zbornik*.³⁶ Unatoč velikom trudu i dugogodišnjem poslu, kronološki se zastalo na 1400., premda se s objavom planiralo do 1450. godine. Tako je priličan broj krbavskih dokumenata još uvijek nepoznat i nedostupan široj javnosti.

Uz to valja uvažiti objavljena vrela pod sljedećim naslovima koji su izišli u Akademijinim izdanjima: *Izvadci iz kralj. osrednjega arkiva u Napulju za jugoslavjensku povijest* (1863.), *Gradja mojih razprava u "Radu"* (1873.), *Regesta documentorum Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII.* (1889. – 1896.), *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regestis ab anno 925 usque ad annum 1752* (1892.), *Spomenici Tržačkih Frankopana* (1892.), *Hrvatski spomenici* (1898.), prvi svezak niza *Hrvatski saborski spisi* (1912.), *Habsburški spomenici Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i*

³² Navedenom je zborniku prethodio dvosvezačni *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske s Dalmacijom i Slavonijom* (1874. i 1875.) Ivana Kukuljevića Sakcinskog, koji je objavilo Društvo za jugoslavjensku povijest i starine unutar svoje serije *Monumenta historica Slavorum meridionalium*. Usp. Hodimir SIROTKOVIĆ, "Ivan Kukuljević – redaktor Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae i Diplomatičkog zbornika", *Radovi Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru* 37 (1995), 734-738.

³³ Poslije su bile pokrenute i druge serije, ali izvan Akademije: *Monumenta historica episcopatus Zagradiensis, Monumenta historica Varasdini, Notarilia Iadertina* i dr. Također su se zasebno objavljivali samostanski kartulari, inventari, različita povijesna djela, a napose notarski spisi. Usp. Gregor ČREMOŠNIK, "O načinu izdavanja srednjovjekovnih notarskih koncepata", *Historijski zbornik* 5/3-4 (1952), 448-452; Tomislav RAUKAR, "V. Rismondo, Registar splitskog notara Jakova de Penna (1411-1412), Izdanje Historijskog arhiva u Splitu, sv. 8, Split 1974, 7-55.", *Historijski zbornik* 27-28 (1974-1975 (1976)), 445-448; Jakov STIPIŠIĆ, "Notarski spisi – povijesni izvor. U povodu izdanja drugog sveska 'Kotorskih spomenika'", *Vijesti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 3/5 (1982), 12-15.

³⁴ "Razred za društvene znanosti. Povijesne znanosti", 54.

³⁵ Vesna GAMULIN TUDJINA – Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, "Tadija Smičiklas kao izdavač povijesne grade", *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* 18 (2000), 105-114; Jakov STIPIŠIĆ, "Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije", *Vijesti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 2/3 (1981), 16-18.

³⁶ Smičiklasovi postupci koje je primjenjivao u radu na *Diplomatičkom zborniku* izneseni su u predgovoru njegova prvoga zbornika. Usp. Tadija SMIČIKLAS, "Predgovor (III. Osnovna načela pri izdavanju naših spomenika)", u: Tadija Smičiklas (ur.), *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Listine XII. vijeka (1101-1200)* 2 (Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1904), V-XXXI (XXIII-XXVI).

Slavonije (1914. – 1917.), *Acta Kegleviciana annorum 1322-1527. Najstarije isprave porodice Keglevića do boja na Mohačkom polju* (1917.), *Iz arhiva grofova Pongrácza* (1918.), *Rukovet spomenika o hercegu Ivanišu Korvinu i o borbama Hrvata protiv Turaka 1473 – 1496.* (1934., 1937.), *Nekoliko isprava iz početka XV. st.* (1938.), *Isprave u Arhivu Jugoslavenske akademije* (1960. – 1963.), *Zbornik ninskih isprava od XIII do XVII stoljeća* (1969.), *Zapisnici Velikog vijeća grada Splita 1352 – 1354, 1357 – 1359. Libri Maioris consilii civitatis Spalati 1352-1354, 1357-1359.* (1982.), *Obsidio Iadrensis* (2008.), *Regesti isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (2008.–) itd.

Izvan Akademijina djelokruga brojni su dokumenti krbavske tematike objavljeni pod sljedećim naslovima: *Događaji Medvedgrada. Prilozi* (1854.), *Povesti biskupijah senjske i modruške ili krbavske* (1856.), *Monumenta Serbica spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii* (1858.), *Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* (1861. i 1862.), *Chronicon breve Regni Croatiae Joannis Tomasich minorite – Kratak ljetopis hrvatski Ivana Tomašića malobračanina* (1868.), *Alcuni documenti inediti de Velislava vedova del conte Nelipic de Knin* (1882. i 1883.), *Giovanni Lucio Traguriense: Note cronologiche e documenti* (1892.), *Ljetopis Pavla Pavlovića, patricija zadarskoga* (1904.), *Iz arhiva u Željeznom* (1905.), *Glagolska kronika fra Šimuna Klimantovića* (1911.), *Iz arhiva hercega Batthyányja u Körmendu* (1911.), *Atti e diplomi di Nona (1284-1509)* (1936. – 1939.), *Repertorium actum domini Antonii de Zandonatis olim publici et iurati notarii Jadre* (1949.), *Miscellanea* (1950.), *Četiri glagoljske listine iz Like* (1955.), *Zadarski katastik 15. stoljeća* (1962.), *Miha Madijev de Barbazanis: Historija, u: Legende i kronike* (1977.), *Spisi zadarskog bilježnika Franje Manfreda de Surdis iz Piacenze 1349 – 1350. Notarii Jadrensis Francisci ser Manfredi de Surdis de Placentia acta* (1977.), *Povijesna svjedočanstva o Trogiru* (1979.), *Zaustavite zeleni mjesec! Nikola Modruški* (1979.), *Spisi zadarskog bilježnika Andrije pok. Petra iz Cantua (1353. – 1355.)* (2001.), *Spisi zadarskog bilježnika Andrije pok. Petra iz Cantua (1353. – 1355.)* (2003.), *Registar Artikucija iz Rivignana. Srednjovjekovni registri Zadarskoga i Splitskoga kaptola* (2005.), *Quaternus magnus Capituli Iadrensis (1380-1392) scriptus manu ser Petri dicti Perenčani de Lemicetis de Padua imperiali auctoritate notarii et communis Iadre iurati et tocius Capituli Iadrensis scribe* (2007.), *Petrus de Serçana – Registar i Posebne cedulje* (2009.), *Turjaška knjiga listin II. Dokumenti 15. stotlje* (2009.) itd.

Dodajmo tomu da bi se iz *Listine Hrvatske – Acta Croatica* (1863.),³⁷ *Historia Salonitana – Povijest salonitanskih i splitskih prvosvećenika* (2003.), *Zsigmondkori oklevéltár* (1951.–)³⁸ i *Diarii di Marino Sanuto* (1879. – 1902.)³⁹ moglo izdvojiti prilično mnogo regesta i dokumenata koji se tiču srednjovjekovne Krbave, njezinih ljudi i biskupije. Što bi se moglo učiniti glede zbornika *Codex Corbaviensis*?

³⁷ Marija PANTELIĆ, "Glagoljski kodeksi Bartola Krbavca", *Radovi Staroslavenskog instituta* 5 (1964), 10. Autorica je utvrdila da se od 337 listina iz Kukuljevićeve zbirke čak njih 74 odnosi na krbavsko područje.

³⁸ Isprave i regeste iz devetosvezačne zbirke *Zsigmondkori oklevéltár* obrađuju doba kada su knezovi Krbavski bili na vrhuncu svoje moći (1387.–1423.).

³⁹ U Sanudovu se dnevniku, koji je izišao u čak 58 svezaka, nalazi mnogo isprava koje se tiču Krbave i njezina posljednjega srednjovjekovnog gospodara Ivana Karlovića.

Valjalo bi se okrenuti izradi regionalnih zbornika diplomatskoga i drugoga gradiva koji bi svojim pojavljivanjem mogli biti *spiritus movens* nastavka izrade zbornika na nacionalnoj razini. Kao usporedbu možemo povući primjer iz leksikografije, gdje se nakon nacionalnih enciklopedija (npr. *Hrvatska enciklopedija*) veoma uspješno pojavljuju one regionalnoga tipa (npr. *Istarska enciklopedija*). Ponajbolji pak primjer regionalnoga zbornika jest *Codice diplomatico istriano (Istarski diplomatski zbornik)* s ispravama za područje Istre i Trsta od 50. do 1526. godine.⁴⁰ Začetnik toga velikog posla bio je Pietro Kandler. Primjeri diplomatskih zbornika koji se odnose na gradsko područje jesu *Povijesni spomenici grada Zagreba*, koje je začeo još Ivan Krstitelj Tkalčić u 19. stoljeću,⁴¹ sa 24 do sada objavljena sveska, te *Šibenski diplomatarij. Zbornik šibenskih isprava – Diplomatarium Sibenicense*, koji su za tisak priredili Josip Barbarić i Josip Kolanović, a objavio ga je Muzej grada Šibenika 1986. u seriji *Monumenta historiam Sibenici et eius districtus illustrantia*.

Za određeni otočni prostor vrijedi spomenuti rukopisne kompendije *Bartolijev zbornik – Collectanea Bartoliana* (tj. *Cattastico documentato del monastero di Veglia dei Min. Conv.*), koji je dragocjeno vrelo za povijest grada i otoka Krka iz prve polovine 18. stoljeća,⁴² odnosno *Legum, statutorum, privilegiorum tum priscarum tum novarum sanctionum et rescriptorum Civitatis et Insulae Paghi...* (tzv. *Paški diplomatarij*) s kraja 18. i početka 19. stoljeća.⁴³

Od specijaliziranih diplomatskih zbornika koji obrađuju pojedine velikaške porodice ili rodove možemo spomenuti zbornike *Codex diplomaticus comitum de Blagay* (1897.), dvosvezačni *Codex diplomaticus comitum de Frangepanibus* (1910. i 1913.) ili pak *Acta Kegleviciana: Najstarije isprave porodice Keglevića do boja na Mohačkom polju* (1917.). Svi navedeni primjeri, a mogli bismo ih nabrojiti još,⁴⁴ svojim diplomatskim dokumentima pokrivaju područje biskupija, kneštava ili općina te prate djelatnost pojedinih kancelarija, notarijata ili kaptola kao vjerodostojnih mjesta (*loca credibilia*) itd.

⁴⁰ Pietro KANDLER, *Codice diplomatico istriano* 1-5 (Trst: Riva, 1986). Izdanje je dostupno i *on-line* na: "Scrinium Adriae. Medioevo e dintorni", <<http://www.scriniumadriae.it/>> (pristupljeno: 20. XII. 2012.). Usp. i "Prvi međunarodni znanstveni skup o 'Istarskom diplomatskom kodeksu' / Primo Convegno Internazionale sul 'Codice Diplomatico Istriano' (tematski blok/zbornik radova)", *Dometi – časopis za kulturu i društvena pitanja* (Rijeka) 26/1-2 (1993).

⁴¹ Usp. Stjepan RAZUM, "Životopis Ivana Krstitelja Tkalčića", *Tkalčić* 1 (1997), 122-128.

⁴² Tomislav GALOVIĆ, "Bartolijev zbornik (*Collectanea Bartoliana*)", *Krčki kalendar* 2010. (2009), 83-89.

⁴³ Mirjana MATIJEVIĆ SOKOL, "Marko Lauro Ruić (1736–1808) kao sakupljač i obrađivač diplomatske građe", *Arhivski vjesnik* 49 (2006), 21-33.

⁴⁴ Vidi bilj. 27.

Codex Corbaviensis – prijedlog

Izrada regionalnoga diplomatičkog zbornika na modernim egdotičkim načelima podrazumijeva objavu diplomatičkih spisa u užem i širem smislu. U taj bi opseg ulazilo sve što je nastalo radom određene službene kancelarije: isprave, prijepisi isprava, notarski spisi (u našem slučaju i notarske imbrevijature), službena korespondencija (ne i privatna), različiti zapisnici i službeni spisi, kartulari i katastici. Razlog širemu pristupu bio bi taj što srednjovjekovna Krbava, za razliku od primjerice dalmatinskih gradova, nije bila toliko zastupljena u vrelima. Prethodno bi se, dakako, trebao utvrditi teritorijalni opseg (*ambitus*) srednjovjekovne Krbave, koji se mijenjao tijekom stoljeća (od župe preko županije do kneštva), najprisutnije i najupečatljivije krbavske porodice te vremenski okvir (*limites*). Budući da su s toga područja najmoćniji bili knezovi Kurjakovići Krbavski, koji su ostavili najviše pisanih tragova o srednjovjekovnoj Krbavi, zbornik *Codex Corbaviensis* ne bi se zaustavio na 1527., kada je Krbava dospjela pod Osmanlije, nego bi u dokumentima išao do kolovoza 1531., kada je umro posljednji muški član roda Kurjakovića Krbavskih Ivan Karlović, odnosno njegova sestra Uršula, koja ga je nadživjela kao dominikanka u Zadru.

Prilikom objave primijenila bi se tzv. interpretativna metoda. Također bi bilo potrebno ponovno pregledati sve isprave koje su već negdje objavljene, neovisno o tome što se u starim izdanjima koristila i tzv. diplomatička metoda objave (prenošenje teksta izvornika *ad litteram*). Iz dosadašnje je historiografije nužno popisati korišteno arhivsko gradivo i na njegovu tragu preko sumarnih i analitičkih inventara učiniti daljnju pretragu. Danas je to mnogo jednostavnije nego što je bilo prije. Predstavljanje gradiva u zborniku moralo bi pak voditi računa o našim dosadašnjim egdotičkim rješenjima, a tek bi se u zamršenijim slučajevima posezalo za vlastitim rješenjima. Sve pojedinosti o tome dostupne su u radu "Egdotika diplomatičkih izvora u prošlosti i danas" Jakova Stipišića.⁴⁵

Budući da postoje tri načelna tipa objave gradiva: *in extenso*, *in extracto* i *in regesto*, za zamišljeni bi *Krbavski zbornik* trebalo težiti objavi *in extenso*. Moguća je, dakako, izrada i tiskane i elektroničke inačice zbornika, kakve primjerice postoje kod naših susjeda.⁴⁶

Prilikom prikupljanja vrela od velike bi pomoći bila djela mađarskoga medievista Pála Engela, ponajprije dvosvezačno djelo *Magyarország világi archontológiája 1301 – 1457.* (1996.), u kojem se nalaze podaci o većini dužnosnika Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva od anžuvinske do korvinovske vlasti.⁴⁷ To je djelo nastavio doradivati i nakon knjižnoga izdanja, pa je ono zajedno s njegovim nedovršenim rodoslovljima

⁴⁵ STIPIŠIĆ, "Egdotika diplomatičkih izvora u prošlosti i danas", 85-125. Usp. i Vicko KAPITANOVIĆ, *Povijesna vrela i pomoćne znanosti* (Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2012), 245-262 / "Egdotika i filološki pristup vrelima".

⁴⁶ Usp. Darja MIHELIČ, "Zgodovinske edicije virov in elektronski mediji", u: Matija Ogrin (ur.), *Znanstvene izdaje in elektronski medij. Razprave* (Ljubljana: Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, 2005), 229-237.

⁴⁷ Pál ENGEL, *Magyarország világi arhontológiája 1301–1457.* 1 (Budimpešta: História – MTA Történettudományi Intézete, 1996).

plemićkih obitelji, *Középkori magyar genealógia*, objavljeno 2001. i na CD ROM-u.⁴⁸ Na temelju vlastitih istraživanja u nj je uvrstio i detaljno rodoslovlje knezova Kurjakovića Krbavskih,⁴⁹ a 1998. objavio je i rodoslovnu studiju o knezovima Krbavskim u Slavoniji i Ugarskoj.⁵⁰ Posmrtno je 2001. izišla Engelova interaktivna i veoma precizna topografska karta srednjovjekovne Ugarske, Transilvanije i većega dijela Slavonije *Magyarország a középkor végén (Hungary in the Late Middle Ages)* s detaljnim podacima o posjedima i naseljima.⁵¹ Sličnu bi povijesno-topografsku kartu trebalo izraditi i za hrvatske zemlje jer takva elektronička izdanja pružaju jednostavan i brz pregled arhivskih i bibliografskih podataka o traženom pojmu. Mađarskoj je medievistici umnogome tako olakšan put do novih spoznaja. Valja još jednom naglasiti da se preko računalnoga poslužitelja *Collectio diplomatica Hungarica* može pregledati preko stotinu tisuća srednjovjekovnih dokumenata Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva koje je u registru, prijepisu ili digitalnom obliku prikupio Mađarski državni arhiv.⁵²

U *Codex Corbaviensis* ušla bi sva latinska, hrvatskoglagoljska, talijanska, mađarska, njemačka i osmanoturska vrela koja sadržajno odražavaju političke, crkvene, društvene, gospodarske i kulturne prilike u srednjovjekovnoj Krbavi. Riječ je o pozamašnom projektu koji je ostvariv u dužem razdoblju, u suradnji više stručnjaka specijalista i pod okriljem odgovarajuće znanstvene ili arhivske institucije kao što su Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatski državni arhiv i slično.

⁴⁸ Pál ENGEL, *Középkori magyar genealógia. Magyarország világi archontológiája 1301–1457*. (Budimpešta: Arcanum Adátbázis, 2001), PC CD-ROM.

⁴⁹ "Hungarian noble families. Korbáviai (Corbaviai) family", <<http://genealogy.euweb.cz/hung/korbaviai.html>> (pristupljeno: 20. XII. 2012.).

⁵⁰ Pál ENGEL, "Krbavski knezovi u Ugarskoj", u: Josip Božičević (ur.), *Povezivanje srednjoeuropskih zemalja s Jadranom (Mediteranom)* (Zagreb: Znanstveno vijeće za promet HAZU, 1998), 73-81.

⁵¹ Pál ENGEL, *Magyarország a középkor végén*. Digitális térkép és adatbázis a középkori Magyar Királyság településeiről (Budimpešta: Arcanum Adátbázis, 2001), PC CD-ROM.

⁵² "Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. Collectio Diplomatica Hungarica", <http://mnl.gov.hu/bal_menusor/hasznalat/segedletek/adatbazisok/collectio_diplomatica_hungarica.html> (pristupljeno: 20. XII. 2012.).

Ivan Botica - Tomislav Galović

Codex Corbaviensis

Summary

The goal of the paper *Codex Corbaviensis* is to prompt reflections and eventually the creation of a regional (so-called thematical) register of diplomatic and related records on the medieval Krbava County. Why exactly this historical period? The answer is quite simple - in the Middle Ages Krbava formed a separate county in Croatia that had a considerably wider geographical and cultural reach than the present one. For three centuries it was the seat of the Bishopric of Krbava and the largest ecclesiastical center in the areas beyond the mountain of Velebit. It was also the seat of the Counts of Krbava from the house of the Kurjakovići which ranked as one of the most powerful as well as the most important magnates in Croatia during the Middle Ages. The Diocese of Krbava and the Counts of Krbava constitute, therefore, a valid reason to consider the composition of a register of diplomatic and related materials that may be given the name *Codex Corbaviensis*.

Keywords: *Codex Corbaviensis*, the Middle Ages, Krbava, Dioceses of Krbava, Counts of Krbava from the house of the Kurjakovići, editing of sources